

Oferta

edukacyjna

Muzeum Stutthof

Muzeum znajduje się na części terenu byłego nazistowskiego obozu koncentracyjnego Stutthof, który funkcjonował od 2 września 1939 r. do 9 maja 1945 r. W początkowym okresie obóz służył przede wszystkim eksterminacji najbardziej świadomego i patriotycznie nastawionego żywiołu polskiego, głównie inteligencji z terenu Gdańska i Pomorza. Od 1942 r. do obozu napływały transporty Polaków, kierowane nie tylko przez jednostki policji z terenu okręgu Gdańsk-Prusy Zachodnie, ale i z innych regionów okupowanej Polski. W tym czasie Stutthof zaczął stawać się obozem międzynarodowym – osadzano w nim coraz liczniejsze grupy więźniów innych narodowości. W czerwcu 1944 r. obóz włączono do realizacji „ostatecznego rozwiązania kwestii żydowskiej”, nabrał tym samym charakteru obozu masowej zagłady.

W ciągu ponad 5 lat istnienia Stutthof rozrósł się z niewielkiego obozu obejmującego początkowo 12 hektarów i mieszczącego jednorazowo ok. 3 500 więźniów (1940 r.) do kompleksu o powierzchni 120 hektarów – w 1944 r. w obozie przebywało już 57 000 więźniów. Stutthof posiadał łącznie 39 podobozów.

Obóz Stutthof był miejscem osadzenia 110 000 osób: mężczyzn, kobiet i dzieci; obywateli 25 krajów reprezentujących ponad 25 narodowości. Szacuje się, że 65 tysięcy spośród osadzonych zginęło w obozie, jego podobozach lub w czasie marszów ewakuacyjnych.

Edukacja w miejscach pamięci to przede wszystkim kształtowanie postaw i refleksji. To dyskusja nad tym, czym jest pamięć, jak myśleli i działali ludzie, których nazywamy świadkami historii, jaką rolę odgrywa na kartach historii zwykły człowiek oraz dyskusja nad procesami formującym środowisko totalitarne oraz jego wpływem na postawę i działalność jednostki. To główne cele, które staramy się realizować poprzez nasze zajęcia. Świadomie dążymy do wzbudzenia empatii, refleksji, zmiany postrzegania otoczenia w oparciu o wiedzę czerpaną z przeżytych doświadczeń historii opowiadanych przez jej świadków. Z tych względów nasze zajęcia są nie tylko uzupełnieniem szkolnych lekcji historii, prowadzimy je także dla uczniów przygotowywanych przez polonistów, nauczycieli wiedzy o społeczeństwie, religii czy plastyki. Głównymi odbiorcami zajęć są uczniowie ostatniej klasy szkoły gimnazjalnej oraz młodzież ze szkół ponadgimnazjalnych o różnych profilach kształcenia. Zachęcamy do wizyty w Muzeum Stutthof i wspólnego odkrywania „ludzkiego” wymiaru historii najnowszej.

Zespół merytoryczny Działu Oświatowego Muzeum Stutthof w Sztutowie:
Marcin Owsiański, kierownik Działu Oświatowego, marcin.owsinski@stutthof.org
Piotr Chruścielski, piotr.chruscielski@stutthof.org
Wirginia Węglińska, wirginia.weglinska@stutthof.org

W celu zamówienia zajęć prosimy o wypełnienie i przesłanie formularza, który znajdzie Państwo na stronie www.stutthof.org/edukacja.

Oprowadzanie z przewodnikiem po terenie byłego obozu

Proponujemy Państwu poznać historię KL Stutthof wraz z przewodnikiem. Cykl zwiedzania obejmuje kolejno: część SS-mańską z kantiną obozową i bunkrami; Bramę Śmierci; blok kwarantanny, w którym przewodnik opowie Państwu o genezie i etapach funkcjonowania obozu; blok kobiecy, gdzie zapoznani zostaną Państwo z warunkami życia więźniów; komorę gazową i krematorium oraz pomnik martyrologii ofiar obozu. W wersji rozszerzonej istnieje możliwość zwiedzenia Nowego Obozu, Obozu Żydowskiego oraz Stosu Całopalnego.

Ze względu na specyfikę ekspozycji grupa zwiedzających nie powinna przekraczać 40 osób. Oprowadzanie z przewodnikiem jest możliwe w językach obcych. Każdorazowo obowiązują wcześniejsze zgłoszenia usługi.

Czas trwania: ok. 1,5 godz.

koszt: 70 zł od grupy

czas trwania wersji rozszerzonej: ok. 2 godz.

koszt: 90 zł od grupy

Oprowadzanie w języku obcym

koszt: 140 zł od grupy

Projekcja filmów dokumentalnych

Filmy dokumentalne, które mogą Państwo obejrzeć w kinie muzealnym, są idealnym wprowadzeniem do poznania tragicznej historii obozu Stutthof. Prezentujemy następujące filmy w 20-30 min. zestawach:

"Ambulans" (16 min.),

"Konzentrationslager Stutthof bei Danzig" (30 min.),

"Albert Forster" (25 min.),

"Stutthof w kilka dni później" (19 min.),

"Auschwitz" (25 min.).

Koszt: 3 zł od osoby

Rezerwacja przewodnika i seansu filmowego:

Biuro Obsługi Zwiedzających

czynne codziennie:

w okresie od 1 maja do 30 września w godz. 9.00 - 17.00

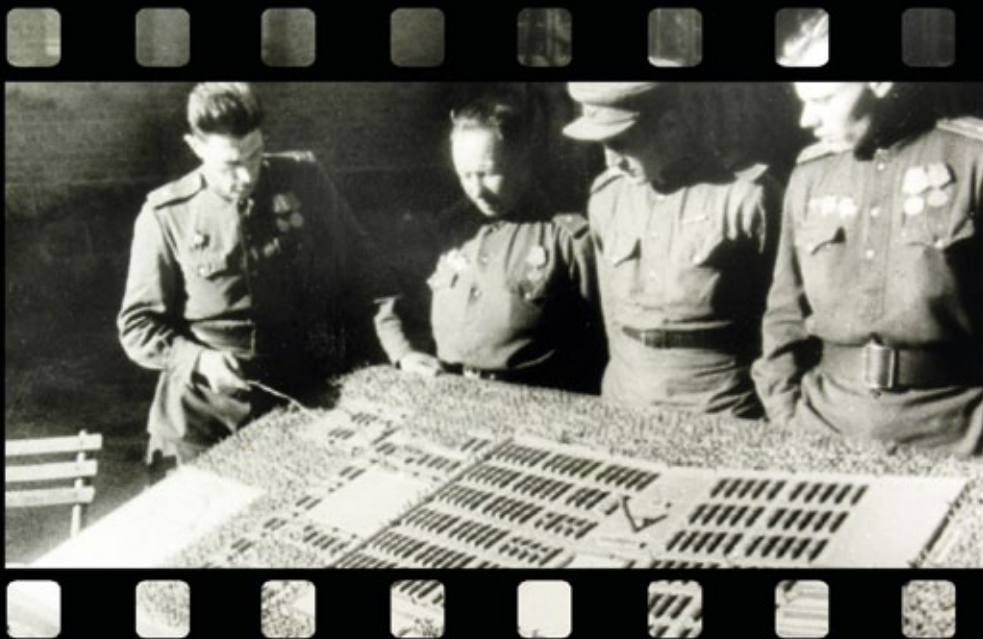
w okresie od 1 października do 30 kwietnia w godz. 7.00 - 15.00

tel.: (0-55) 247 83 53 wew. 216

tel. kom.: 798 418 024

e-mail: boz@stutthof.org

www.stutthof.org/zwiedzanie

1. Zajęcia z teczkami tematycznymi

Uczestnicy warsztatów opracowują, na podstawie dostępnych materiałów, jeden z aspektów historii obozu Stutthof. W każdym pakiecie, obok niedługiego tekstu historycznego, znajdują się ilustracje, reprodukcje dokumentów oraz kilka relacji odnoszących się do opracowywanego tematu (m.in. warunki życia w obozie, praca i wyniszczenie, marsze śmierci). Efekty pracy przedstawiane są w formie plastycznej – z wykorzystaniem fotografii, rysunków i tekstów wykonanych przez grupę. Pakiety opracowane zostały w wersji polskiej i niemieckiej; pod względem merytorycznym wzorowane są na tzw. niemieckiej szkole pedagogiki miejsc pamięci z charakterystycznym dla niej zakresem tematycznym. Warsztaty obejmują pracę w grupach, samodzielne zwiedzanie wystawy oraz dyskusję podsumowującą.

W wersji zmodyfikowanej istotnym elementem są samodzielnie wykonane fotografie, które nierzadko uzupełniają zebrane przez uczestników informacje o nową perspektywę.

Czas trwania: ok. 3-4 godz.

Koszt: 2 zł od uczestnika

2. „Życie za drutami...”

– nielegalna twórczość artystyczna więźniów KL Stutthof

W obozie koncentracyjnym Stutthof znaleźli się więźniowie różnej narodowości. Trudno o miejsce, w którym stykałoby się ze sobą tak wiele różnorodnych języków i kultur. Wśród nich byli także utalentowani artyści – malarze, aktorzy, reżyserowie, śpiewacy, poeci; ludzie, którzy, posiadali wystarczająco charyzmy i woli przetrwania, aby za pomocą sztuki stworzyć „panaceum” na obozową rzeczywistość. Uczestnicy warsztatów – poprzez rysunki, obrazy i grafiki wykonane nielegalnie przez więźniów obozu Stutthof – odkrywają, w jaki sposób więźniowie „wyzwalali się” od ograniczeń, jakie nakładał na nich obozowy świat. Czytając lagrową poezję, poznają marzenia, uczucia i sny więźniów. Poznają przejawy buntu w obozie – jego estetyczny i etyczny wymiar. Efektem pracy jest prezentacja, podczas której uczniowie deklamują wybrane utwory, dyskutują, dzielą się wiedzą i przemyśleniami. Zajęcia motywują do stawiania pytań o rolę twórczości artystycznej – nie tylko w kontekście dziejów KL Stutthof, ale i we współczesnym świecie.

Czas trwania: ok. 2 godz.
Koszt: 2 zł od uczestnika

3. Źródła archiwalne do dziejów KL Stutthof

Prezentacja archiwaliów ukierunkowana jest, z jednej strony, na poznanie w praktyce warsztatu badawczego historyka, z drugiej zaś – daje uczestnikom możliwość zapoznania się z oryginalnymi dokumentami przechowywanymi w Archiwum Muzeum Stutthof. Zajęcia mają pomóc w kształtowaniu umiejętności badawczych, pogłębieniu wiedzy, rozwijaniu myślenia historycznego; zwracają uwagę na swoisty dekalog w pracy historyka, który obejmuje m.in.: dociekliwość, krytycyzm, samodzielność myślenia, dążenie do prawdy, obiektywizm. Podczas zajęć uczestnicy dowiedzą się, w jaki sposób gromadzone są zbiory, jak wygląda konserwacja dokumentów oraz jaką rolę pełnią one w procesie upamiętniania.

Czas trwania: ok. 2 godz.
Koszt: 2 zł od uczestnika

4. Warsztaty dla młodzieży specjalnej troski i niedostosowanej społecznie

OdkilkulatMuzeumStutthofpodejmujemydziałania edukacyjne we współpracy z młodzieżowymi ośrodkami wychowawczymi oraz specjalnymi ośrodkami szkolno-wychowawczymi. Poprzez takie projekty, jak „Ja w Miejscu Pamięci” (Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy nr 4 w Warszawie), „Stutthof i my...” (Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Nowym Dworze Gdańskim) oraz programy realizowane wspólnie z wychowankami Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego w Kamionku Wielkim, kształtujemy alternatywne podejście do syndromu nieprzystosowania społecznego. Współpraca z trudną młodzieżą oparta jest przede wszystkim na długofalowych działaniach, które łączą w sobie pracę fizyczną na terenie byłego obozu, szereg warsztatów tematycznych w muzeum oraz wyjazdy studyjne do miejsc upamiętniających lokalną historię. Celem podejmowanych działań jest ukazanie uczestnikom głębszych problemów życia obozowego, przełamanie stereotypowego myślenia oraz inicjacja procesów myślowych umożliwiających krytyczną percepcję historii i teraźniejszości.

Czas trwania i szczegóły programu ustalane są indywidualnie.

5. Plenery artystyczne

Historię byłego obozu można poznawać w różnorodny sposób – także poprzez pracę twórczą w plenerze. To okazja, aby w niekonwencjonalny i kreatywny sposób doświadczyć atmosfery miejsca, w którym „inaczej się oddycha”. Podczas zajęć utalentowana plastycznie młodzież obserwuje i przekształca zarejestrowane obrazy, stara się uchwycić zmienność krajobrazu byłego obozu koncentracyjnego, jaka dokonała się na przestrzeni kilkudziesięciu lat, „spogląda” na historię przez pryzmat własnej wrażliwości i ekspresji. Integralną częścią warsztatów jest zapoznanie uczestników pleneru z twórczością artystyczną więźniów KL Stutthof. W ramach zajęć w muzeum odbywają się projekcje filmowe, organizowane są dyskusje na temat sztuki poobozowej – jej kształtu oraz form przekazu. Warsztaty mogą odbywać się zarówno w formie cyklicznych spotkań, kilkudniowych pobytów studyjnych, jak i jednodniowych wizyt w muzeum.

**Czas trwania i szczegóły programu
ustalane są indywidualnie.**

6. Praca na terenie byłego obozu

Istnieje możliwość zorganizowania na terenie byłego obozu pracy fizycznej. Uczestnicy otrzymują niezbędne narzędzia i wspólnie porządkują teren Miejsca Pamięci Stutthof – grabią liście, usuwają chwasty, wykonują drobne prace konserwatorskie, zimą pomagają w odśnieżaniu. Jak wynika z dotychczasowych doświadczeń, taka forma pracy, połączona ze zwiedzaniem muzeum, pełni ważną rolę wychowawczą, uczy szacunku i kształtuje świadomość historyczną.

Czas trwania i szczegóły programu ustalane są indywidualnie.

7. Wystawy historyczno-biograficzne

Ciekawym uzupełnieniem oferty edukacyjnej Muzeum Stutthof są wystawy czasowe. Część z nich, podejmując szeroko pojętą tematykę okupacji hitlerowskiej na Pomorzu Gdańskim, wpisuje się w proces kontekstualizacji dziejów obozu Stutthof – wskazuje w szerszym zarysie na rolę, jaką obóz odgrywał w nazistowskim planie eksterminacji narodu polskiego. Wątki biograficzne, autentyczne relacje byłych więźniów, uzmysławiają, że „wielka” historia jest wypadkową wielu „mniejszych” historii i zdarzeń, których strażniczką wydaje się być bardzo często jedynie rodzina lub społeczność lokalna.

Obecnie istnieje możliwość wypożyczenia wystaw: **„Świadkowie mówią. Obóz Stutthof w relacjach byłych więźniów”** oraz **„Stutthof 1939-1945. Historia i jej świadkowie”** (w skład kompletu wchodzi plansze ekspozycyjne oraz stelaż aluminiowy). Użyczeniu towarzyszyć może prelekcja lub warsztat edukacyjny kontekstualizujący wystawę.

Wystawy wypożyczone są nieodpłatnie po indywidualnych uzgodnieniach.

8. Historia mówiona – relacje wideo

Upływający czas zmusza do zastąpienia żywej narracji, tj. bezpośredniego spotkania i rozmowy ze „świadkiem historii”, obrazem i słowem zarejestrowanym kamerą wideo. Utrwalony w ten sposób testament byłych więźniów, opatrzone osobistym komentarzem opowiadającego, pozwala na wypracowanie nowych i ciekawych form edukacji. Projekt „Mapa Pamięci”, realizowany od listopada 2012 r. przez Muzeum Stutthof i Zespół Szkół nr 2 w Nowym Dworze Gdańskim (którego celem jest stworzenie przez uczniów wirtualnej mapy terenu byłego obozu) pokazuje, że wykorzystane w projekcie relacje wideo, poprzez swój wielogłosowy i wielowarstwowy charakter, stanowią bogate źródło informacji, inspiracji i refleksji. Zebrane relacje wykorzystuje także film dokumentalny „Ostatni świadkowie. Byli więźniowie obozu Stutthof opowiadają”, który stanowi ważny głos pokolenia odchodzącego już do przeszłości. Istnieje możliwość udostępnienia osobom zainteresowanym nagrań DVD z wywiadami z byłymi więźniami KL Stutthof.

Czas i program zajęć uzgadnia się indywidualnie.

Prelekcje, spotkania i konferencje

Proponujemy Państwu lekcje z pracownikami merytorycznymi Muzeum Stutthof w Państwa szkole. Zakres tematyczny wykładów obejmuje przede wszystkim historię Pomorza Gdańskiego w latach 1939-1945, konspirację pomorską oraz historię obozu koncentracyjnego Stutthof – szczegółowy temat zajęć chętnie dopasujemy do Państwa życzeń i zainteresowań młodzieży z Państwa szkoły.

Muzeum Stutthof organizuje ponadto raz w roku „Forum Pamięci”, cykliczne spotkanie skierowane do muzealników i edukatorów pracujących w miejscach pamięci, które jest okazją do wymiany myśli i spostrzeżeń dotyczących edukacji historycznej.

Niezwykle ważne są także seminaria dla przewodników oraz konferencje naukowe. Zorganizowana w 2012 r., z okazji 50-lecia Muzeum Stutthof w Sztutowie, konferencja „Stutthof 2.0. Pamięć, Twórczość. Ekspresja. Muzea i miejsca pamięci a wyzwania współczesności” pokazała, że dyskusja nad miejscem przeszłości we współczesnym świecie może być twórcza i niezwykle inspirująca.

Informacje na temat szkoleń i konferencji znajdą Państwo na stronie www.stutthof.org.

Wydawnictwo edukacyjne „Pamiętamy, pamiętam...”

Pakiet edukacyjny „Pamiętamy, pamiętam... Pomorze Gdańskie i obóz Stutthof 1939-1945. Materiały edukacyjne”, przygotowany przez Muzeum Stutthof przy wsparciu Instytutu Pamięci Narodowej, stanowi pomoc i inspirację do nauczania o historii Pomorza Gdańskiego w latach 1920-1945. Publikacja, objęta honorowym patronatem Ministra Edukacji Narodowej, wydana została w formie segregatora z wpinanymi kartami. Składa się na nią kilkadziesiąt tekstów źródłowych, opracowań naukowych, materiałów ikonograficznych, jak również gotowe scenariusze lekcji, które nauczyciel może wykorzystać na każdym etapie edukacyjnym – na lekcjach historii, języka polskiego, wiedzy o społeczeństwie, religii, jak i na zajęciach plastycznych. Głównym celem, jaki stawiają sobie twórcy pakietu – pracownicy Muzeum Stutthof oraz nauczyciele pomorskich szkół – jest zainspirowanie uczniów i nauczycieli do odkrywania historii lokalnej, także w jej osobistym ujęciu. „Tekę” można otrzymać za pośrednictwem Działu Oświatowego. Jesienią 2013 r. uruchomiony zostanie specjalny edukacyjny portal internetowy www.tekapomorska.pl.

Wydawca: Muzeum Stutthof w Sztutowie

Tekst: Marcin Owiński, Piotr Chruścielski, Wirginia Węglińska

Zdjęcia: Archiwum Muzeum Stutthof, Wiesław Leszczyński, Katarzyna Pawlaczyk

Skład: Katarzyna Pawlaczyk

Muzeum Stutthof

ul. Muzealna 6

82-110 Sztutowo

tel: (55) 247-83-53

fax: (55) 247-83-58

e-mail: sekretariat@stutthof.org

www.stutthof.org

www.facebook.com/Stutthof